

Nr 189.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående begränsning av den statliga kontrollen över den kommunala verksamheten.

(3:e avd.)

Statsutskottet har till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

från första kammaren

I: 65 av herr *Eliasson m. fl.*,

I: 355 av herr *Ohlon m. fl.*,

I: 356 av herrar *Lundqvist* och *Bergh* samt
från andra kammaren

II: 123 av herrar *Larsson* i Luttra och *Andersson* i Brämhult,

II: 432 av herr *Ohlin m. fl.*

I motionerna I: 65 och II: 123, vilka är likalydande, yrkas att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allmän översyn syftande till en begränsning av den statliga tillsynen över och inspektionen av de borgerliga primärkommunernas och landstingens förvaltning.

I de likalydande motionerna I: 355 och II: 432 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att en utredning skyndsammast kommer till stånd angående möjligheterna att minska den statliga kontrollen över kommunala organ vare sig denna härleder från lag eller är påbjuden på administrativ väg.

I motionen I: 356 hemställes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t an hålla om förslag till reduktion av statsuppsikten över den kommunala verksamheten.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet i den mån de ej beröres i det följande hänvisa till motionerna II: 123, II: 432 och I: 356.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *statskontoret* avgivit yttrande. Vidare har utskottet hemställt om och mottagit yttranden från styrelserna för *svenska landstingsförbundet*, *svenska stadsförbundet* och *svenska landskommunernas förbund*.

Statskontoret har anfört följande.

Såsom i motionerna framhållits, har den samhällliga utvecklingen medfört en betydande utvidgning av den kommunala verksamheten, som ofta kommit att ställas under en mer eller mindre omfattande statlig tillsyn. Då emellertid de små sockenkommunerna i samband med kommunindelingsreformens genomförande blivit ersatta av större och mera bärkraftiga kommuner, synas vissa skäl kunna andragas för att kommunerna under eget ansvar själva få ombesörja sina uppgifter utan alltför långt gående detaljregleringar från statens sida.

Det statliga kontrollsystemet bygger i stor utsträckning på gällande föreskrifter rörande de bidrag, som av statsmedel utgå till olika grenar av den kommunala verksamheten. Såsom i motionerna antytts, äro bidragsbestämmelserna i fråga föremål för särskild översyn ur rationaliseringssynpunkt. De sakkunniga, som för detta ändamål tillkallats (allmänna statsbidragsutredningen), hava den 1 december 1952 avgivit ett principbetänkande angående driftbidrag till primärkommuner (SOU 1952: 44), över vilket betänkande statskontoret på grund av remiss har att avgiva utlåtande före den 1 juli 1953. Enligt de sakkunnigas sålunda framlagda förslag skulle olika speciella statsbidrag ersättas av ett enda allmänt bidrag, vilket icke skulle vara bundet till vissa verksamhetsgrenar utan få disponeras enligt kommunernas eget beprövande. I samband med en dylik omläggning av statsbidragssystemet borde enligt de sakkunnigas mening de i statsbidragsförfattningarna angivna villkorsbestämmelserna utbytas mot direkt normerande föreskrifter. De sakkunniga förutsätta, att den omprövning av bestämmelsernas sakliga innehåll, som härvid bör komma till stånd, skulle kunna leda till ökad kommunal bestämmanderätt och begränsning av de statliga myndigheternas inflytande å den kommunala verksamheten till sådana allmänna förhållanden, som hava väsentlig betydelse ur statlig synpunkt. På så sätt skulle också möjligheter erhållas för en rationalisering av den statliga tillsynsverksamheten och därmed även kostnadsbesparingar kunna vinnas (betänkandet s. 81 f).

Av vad sålunda anförts läres framgå, att ställning till de i motionerna berörda spörsmålen rörande den statliga tillsynen över kommunerna torde få tagas i samband med prövningen av allmänna statsbidragsutredningens nämnda betänkande. Vidare må beträffande den av vissa motionärer antydda frågan om kommunernas lånerätt erinras, att detta spörsmål tagits upp till behandling av kommunallagskommittén i dess år 1952 avgivna betänkande del III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952: 14), i vilket betänkande kommunallagarnas föreskrifter rörande statsuppsikten för övrigt ägnats ingående behandling. Över sagda betänkande, till vilket Kungl. Maj:t ännu icke tagit slutlig ställning, har statskontoret avgivit utlåtande den 12 september 1952. Uppmärksammas må jämväl, att förslag till landstingslag nyligen framlagts av kommunallagskommittén i dess betänkande del IV (SOU 1952: 48).

Med hänsyn till nu berörda förhållanden får statskontoret som sin mening uttala, att några omedelbara åtgärder från riksdagens sida icke synas påkallade i anledning av förevarande motioner.

Svenska landstingsförbundets yttrande är av följande lydelse.

Samtliga de remitterade motionerna behandla samma tema, nämligen frågan av en beskränning av den statliga kontrollen över landstingens och primärkommunernas verksamhet. Det är ett ämne, som under många år varit aktuellt och utgjort föremål för åtskilliga yttranden och framställningar från förbundsstyrelsen. Som en röd tråd genom dessa yttranden och

framställningar har nämligen gått en strävan att slå vakt om landstingens rätt att under frihet och ansvar med minsta möjliga statsförmyndarskap sköta sina uppgifter. Tyvärr har emellertid denna strävan icke alltid lett till de resultat man åsyftat.

Det är framför allt det moderna statsbidragsväsendet, som varit inköpsporten till det ökade statliga inflytandet över stora delar av landstingens verksamhet. Själva konstruktionen av bidragen har inbjudit till en detaljkontroll, som känts betungande och medfört ett betydande arbete såväl för de utbetalande myndigheterna som för landstingen. Vidare har den statliga bidragsgivningen kringgårdats med en mängd detaljföreskrifter, vilka ofta nog tett sig onödiga och vittnande om misstroende mot landstingens förmåga att handhava sina angelägenheter och bedöma ekonomiska realiteter.

En reformering och förenkling av grunderna för de statliga bidragen till landstingens verksamhet har därför länge varit påkallad. Förslag till en sådan reformering föreligger sedan några år tillbaka i fråga om den mest omfattande delen av landstingens verksamhet, nämligen den slutna sjukvården. Det är önskvärt, att detta förslag upptages till prövning och att även en översyn över andra statsbidragsbestämmelser göres i syfte att komma fram till mera enhetliga, enkla och rationella bidragsgrunder, varvid onödiga eller mindre betydelsefulla villkor böra utmönstras.

Vid en granskning av nu rådande förhållanden ur de synpunkter, som framföras i föreliggande motioner, bör även beaktas den verksamhet, som de statliga tillsynsmyndigheterna över olika grenar av landstingens verksamhet utöva. Att denna verksamhet i vissa fall gått utöver de gränser, man ursprungligen tänkt sig, torde vara ovedersägligt. Likaså att därigenom krav på en onödigt dyrbar standard i vissa fall framkommit.

I likhet med motionärerna finner styrelsen en utredning beträffande det i motionerna berörda spörsmålet vara i hög grad påkallad.

Svenska stadsförbundets yttrande bifogas detta utlåtande (*Bilaga*).

Svenska landskommunernas förbund har anfört följande.

Frågan om en förstärkt kommunal självstyrelse har under efterkrigsåren varit aktuell i flera av de demokratiska länderna. Därvid torde frågan i allmänhet ha betraktats som en del av det större decentraliseringsproblemet, också det aktuellt i åtskilliga länder och här hos oss närmare utrett av decentraliseringsutredningen. Det var också på grundval av en av denna utrednings promemorior, som den nu sittande allmänna statsbidragsutredningen tillsattes. I ett principbetänkande angående driftbidrag till primärkommuner (SOU 1952:44), avgivet av allmänna statsbidragsutredningen men ännu icke utkommet av trycket, när de remitterade motionerna skrevos, ha relationerna mellan staten och kommunerna upptagits till tämligen utförlig behandling. I utredningens uttalande (s. 78—86) att vid ett utbyte av villkorsbestämningarna i de många statsbidragsförfattningarna mot direkt normerande föreskrifter en omprövning bör företagas av bestämmelsernas sakliga innehåll i syfte att vinna ökad kommunal bestämmanderätt och en begränsning av den statliga tillsynen, vill förbundsstyrelsen redan på detta stadium förbehållslöst instämma. Likaså förtjänar understrykas utredningens uttalande att den statliga tillsynen över kommunerna icke som för närvarande i stor utsträckning är fallet bör vara inriktad på detaljer utan i stället bli en allmän tillsyn över att den kommunala verksamheten bedrivs på sådant sätt att dess syfte icke förfelas.

I samtliga de remitterade motionerna liksom i statsbidragsutredningens nyss återopade betänkande har kommunindelningsreformen angetts vara en

faktor, som starkt påverkar frågan om den statliga tillsynens omfattning. Enligt styrelsens mening ligger i beslutet om denna reform ett löfte från statsmakternas sida om ökad kommunal bestämmanderätt. Styrelsen anser, att det icke finnes anledning misströsta på att icke denna utfästelse successivt kommer att infrias allteftersom de nybildade kommunerna vinna i stadga och handlingskraft. Den alltmera detaljrika speciallagstiftningen och den successivt utbyggda statliga tillsynsapparaten har onekligen avtrubbat den kommunala självverksamheten. En större rörelsefrihet kommer att ställa större krav på kommunernas styrande. Förbundet har också tagit som en viktig uppgift att trimma de kommunala förtroendemännen för mera självständiga insatser, och 1952 års riksdag visade sitt intresse för denna del av förbundets verksamhet genom att bevilja ett räntefritt lån för den kommunskola för permanent kursverksamhet, som är i vardande.

Styrelsen kan helt ansluta sig till de synpunkter, som framförts i motionerna. Statsutskottet över kommunerna har i det pågående utvecklingsskedet utbyggts tämligen slumpartat. Det torde ligga i sakens natur, att uppsikten icke kan givas en för flertalet kommunala förvaltningsgrenar enhetlig utformning. Men fråga är ändå om icke statsutskottets yttringar blivit alltför omotiverat och godtyckligt många. En grundlig översyn över statsutskottets mål och medel är därför i och för sig önskvärd. I en sådan utredning skulle naturligt höra hemma också frågan om den rationella fördelningen av samhällsuppgifter mellan staten och kommunerna. Att som formellt kommunala bibehålla vissa uppgifter, i fråga om vilka till följd av samhällsutvecklingen någon egentlig kommunal självbestämmanderätt icke längre kan medgivas (ex. polisväsendet), bör enligt styrelsens mening icke ifrågakomma. Emellertid ha motionernas tämligen vittsyftande utredningskrav kommit i ett ändrat läge genom allmänna statsbidragsutredningens förslag. Om detta förslag leder till resultat, måste en omfattande översyn företagas av en rad författningar främst inom skolväsendet och socialvården. Vill man ge den statliga tillsynen ett annat och mera begränsat innehåll, måste det primära bli just en översyn av lagstiftningen. Först i och med att lagstiftningen hyfsas kan det bli fråga om att mera avsevärt decimera den tillsyn, som utövas av statliga inspektörer av olika slag. På skolans område torde för övrigt 1951 års skolstyrelseutredning icke kunna undgå att taga ställning till hithörande problem. Inom den kommunala socialvården förestår revision av de grundläggande författningarna (fattigvårdslagen, lagen om samhällets barnavård, alkoholistlagen). Enligt styrelsens mening är oberoende härav och oberoende av allmänna statsbidragsutredningens förslag en översyn av den centrala och regionala tillsynen inom socialvården omedelbart påkallad. Om översynen härvidlag skall infogas i sitt ovannämnda mera långsiktiga sammanhang, kan den förenkling och samordning av statsutskottet, som ur kommunala synpunkter framstår som högst önskvärd särskilt efter kommunsammanslagningen, bli svårare att genomföra.

Det skulle vara överdrift att påstå att de centrala ämbetsverk, med vilka kommunerna ha att göra och som på olika sätt påverka lagstiftningen, i någon nämnvärd grad anammat den decentraliseringsprincip, för vilken statsmakterna tämligen positivt redan uttalat sig. Som exempel härpå kan nämnas att det i ett av skolöverstyrelsen nyligen upprättat förslag till ny stadga för skolhem förutsatts att vederbörande skoldistrikts åtgöranden skola godkännas av skolöverstyrelsen eller statens folkskoleinspektör i icke mindre än ett fentotalt olika angivna fall. Det ligger enligt styrelsens mening i sakens natur att frågan om en reduktion av statsutskottet över kommunerna måste bli en procedur på längre sikt, där delfrågorna icke

kunna lösas entydigt. Vid ett realistiskt bedömande är det knappast någon risk för att reformarbetet skall kunna gå i raskare takt än att statsmakterna kunna bedöma om kommunerna göra sig förtjänta av det ökade förtroendet. Eftersom det här sålunda måste bli fråga om en de partiella reformernas väg, skulle det dock vara värdefullt om riksdagen kunde klart tillkännagiva sin principiella uppfattning i frågan till ledning för centrala ämbetsverk och olika utredningskommittéer.

Utskottet. De i förevarande motioner uttalade önskemålen har understrukits av styrelserna för svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund. Även utskottet är av den uppfattningen, att den statliga tillsynsapparaten i vissa avseenden är förenad med påtagliga olägenheter i såväl principiellt som praktiskt avseende. I likhet med motionärerna anser därför utskottet, att frågan om en begränsning och ett mera rationellt ordnande av denna gren av statlig verksamhet bör ägnas ökad uppmärksamhet.

Emellertid föreligger, såsom statskontoret och samtliga de kommunala remissinstanserna erinrat, numera ett antal kommittébetänkanden, i vilka relationerna mellan statens och kommunernas kompetens utförligt behandlats. Utskottet avser i första hand allmänna statsbidragsutredningens principbetänkande (SOU 1952: 44), vari systemet med villkorsbestämningar, knutna till speciella driftsbidrag, i princip föreslås slopat. Vidare har såväl frågan om statsuppsikten över kommunerna som de av vissa motionärer antydda spörsmålen om kommunalbesvär och underställning behandlats i kommunallagkommitténs betänkanden med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952: 14) och förslag till landstingslag m. m. (SOU 1952: 48). Utskottet anser att en mera definitiv ställning till spörsmålen rörande den statliga tillsynen över kommunerna bör tagas först i samband med prövningen av nämnda betänkanden, vilka, såsom stadsförbundets styrelse framhållit, innehåller radikala förslag i det av motionärerna upptagna ämnet. Utskottet understryker det i vissa av motionerna uttalade önskemålet, att förslag underställs riksdagen så snart omständigheterna det medgiver.

Även om utskottet, såsom framgår av vad nyss anförts, bibragts den uppfattningen att den i motionerna begärda översynen i avsevärd omfattning redan verkställt eller är under arbete, vill utskottet förorda, att ytterligare initiativ tages. Den speciella kontroll om vilken nu är fråga berör såsom framgår av motionerna ett mycket stort antal områden av samhällslivet. Med hänsyn till problemets omfattning och svärbemästrade karaktär — att staten skulle helt släppa kontrollen över att medlen kommer till avsedd användning har icke från något håll ifrågasatts — kan det, såsom antytts av landskommunernas förbund, vara lämpligt, att erforderliga åtgärder vidtages successivt. Härvidlag bör särskilt beaktas vikten av att kommittéer, som redan är i verksamhet eller framdeles tillsättes, vid behandlingen av sina specialfrågor ägnar det av motionärerna aktualiserade principspörsmålet tillhörig uppmärksamhet. Det förefaller utskottet vidare sannolikt, att väsentliga förenklingar redan nu skulle kunna genomföras bl. a. inom det

kommunala skolväsendet och inom socialvården. Utskottet, som på grund av de pågående specialutredningarna icke är berett att nu förorda en allmän översyn eller att i nu berörda avseenden anvisa någon bestämd utväg, anser, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva på vad sätt det statliga utredningsväsendet och vederbörande centrala ämbetsverk bör delgivas de här uttalade önskemålen och under vilka former en begränsning i avseende å förefintlig förvaltning lämpligen bör genomföras.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av motionerna I: 65 och II: 123, I: 355 och II: 432 samt I: 356 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anført.

Stockholm den 24 november 1953.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Näs-gård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Näsström, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Einar Persson, Edvin Thun, Erik Svedberg och Nils Theodor Larsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Bergström, Andersson i Malmö, Mårtensson i Uddevalla, Svensson i Ljungskile, Johansson i Mysinge, Åkerström, Hoppe, Kyling, Onsjö, Nihlfors, Birke, Gustafsson i Skellefteå, Löfroth och fröken Ager.

Bilaga.

Till riksdagens statsutskott.

Sedan svenska stadsförbundet genom remiss den 20 februari 1953 beretts tillfälle att avgiva utlåtande över *dels* två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Eliasson m. fl. (I: 65) och den andra inom andra kammaren av herrar Larsson i Luttra och Andersson i Brämhult (II: 123), om begränsning av den statliga tillsynen över och inspektionen av de borgerliga primärkommunernas och landstingens förvaltning, *dels* två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Ohlon m. fl. (I: 355) och den andra inom andra kammaren av herr Ohlin m. fl. (II: 432), om en utredning angående möjligheterna att minska den statliga kontrollen över kommunala organ, *dels ock* en inom första kammaren av herrar Lundqvist och Bergh väckt motion (I: 356) angående reduktion av statsuppsikten över den kommunala verksamheten, får förbundets styrelse anföra följande.

Styrelsen delar motionärernas allmänna syn på föreliggande frågekomplex. Uttrycket den kommunala självstyrelsen har som honnörssord begagnats i så många sammanhang, att man ofta glömmer bort vad det täcker. Realiteten är ju dock, att kommunerna — främst städer, landskommuner och landsting — i detta nu mer eller mindre självständigt svara för en mycket stor del av vår samhällsförvaltning och i mycket hög grad ha ansvaret för och förtjänsten av de samhälleliga trivselproblemens lösning. För att illustrera detta kan det vara nog med att erinra om att enbart städernas driftutgifter enligt 1951 års räkenskaper uppgingo till i runt tal 2,5 miljarder kronor, varav blott en försvinnande del — kanske 10 % — täcktes med statsbidrag. De uppgifter städerna helt bemästra t. ex. bebyggelseproblemens lösning och tillhandahållandet av varjehanda nyttigheter åt kommunmedlemmarna, äro reellt sett av lika stor betydelse för medborgarnas trivsel som dem vilka staten antingen själv ombesörjer eller beträffande vilka staten ansett en långtgående tillsyn över kommunernas åtgärder erforderlig. Antalet i den kommunala förvaltningen engagerade krafter torde också kunna uthärdas en jämförelse med statsverkets. Före kommunsammanslagningen uppskattades antalet i kommunerna verksamma förtroendemän till cirka 150 000 och vid deras sida stå i dagens läge cirka 60 000 kommunaltjänstemän och 100 000 kommunalarbetare. Kommunsammanslagningen torde visserligen ha medfört en visst icke oväsentlig reduktion av antalet i den landskommunala förvaltningen sysselsatta förtroendemän. Men i stället har man där att räkna med en successiv utbyggnad av den kommunala tjänstemannastaben. Parallellt härmed resas allt högre krav på kommunaltjänstemännens kompetens för sina uppgifter. Då det gäller våra större kommuner torde standarden hos tjänstemännen väl kunna mäta sig med de statsanställdas.

Mot bakgrunden av denna utveckling inom den kommunala sektorn av vår offentliga förvaltning aktualiseras, såsom motionärerna framhållit, spørsmålet om icke tiden nu är mogen för inskränkningar i den statliga tillsynsapparaten, vilken åtminstone delvis synes ha uppbyggts med tanke på de enklare förhållanden, under vilka våra småkommuner drogo sig fram. Något liknande gäller för det nuvarande statsbidragssystemet, som genom sina detaljerade föreskrifter om bidragens användning måste sägas ge uttryck för ett visst misstroende mot kommunernas vilja och förmåga att

ändamålsenligt och objektivt handha sina angelägenheter. I sin tillämpning förorsakar detta system dessutom genom kraven på ifyllandet av omständliga formulär vid bidragsökandel och föreskrifter om efterkontroll rörande bidragsanvändningen kommunerna åtskilligt efter deras sätt att se onödigt merarbete.

Inom förvaltningsrätten plägar man understundom begreppsmässigt reservera uttrycket den kommunala självstyrelsen för den verksamhet, som de enligt kommunallagarnas terminologi beslutande organen, fullmäktige och stämmor, utöva till skillnad från den av nämnder och styrelser ledda kommunalförvaltningen. Som följd av att staten i växande utsträckning tagit kommunernas krafter i anspråk för uppgifter av ren förvaltningsnatur har tyngdpunkten i den kommunala verksamheten under senare tid alltmer förskjutits från fullmäktigeförsamlingarna till kommunens förvaltande organ. Med utgångspunkt härifrån — och från att fullmäktige- och stämmobesluten endast kunna angripas med kommunalbesvär medan förvaltningsorganens beslut merendels kunna attackeras med förvaltningsbesvär, vilka tillåta besvärsmyndigheten att sätta annat beslut i det kommunala beslutets ställe — har man på vissa håll brukat tala om en den kommunala självstyrelsens kris. Styrelsen står för sin del främmande för ett sådant betraktelsesätt. Sant är visserligen att nyss antydda utveckling i vissa avseenden även inneburit en beskärning av fullmäktigeförsamlingarnas befogenheter. Men den kommunala nämndförvaltningen är i och för sig en lika betydelsefull del av kommunalstyrelsen, som fullmäktigeförsamlingarnas verksamhet. Någon åstundan att i den kommunala självstyrelsens namn kräva, att kommunalförvaltningen organiserades som en »stat i staten» har styrelsen heller inte. Det är själfallet, att statsintresset måste ha möjlighet att göra sig gällande även inom den kommunala förvaltningen. Men det är icke likgiltigt, vilka medel som användas för ändamålet. Dessa medel få inte vara sådana, att de försvåra ett förtroendefullt samarbete mellan stat och kommun. Med rätta påtalas i vissa av motionerna, hurusom det hänt, att olika företrädare för statsmakten i sin tillsynsverksamhet visavi kommunerna lagt skilda, sinsemellan oförenliga synpunkter på kommunala inrättningars utförande och standard. Sådant skapar irritation.

Att uttala något generell omdöme om den statliga konsulentverksamheten ställer sig svårt. Värdet av denna verksamhet skiftar från område till område. Inom socialvården beror det i lika grad på vederbörandes personliga kvalifikationer för uppgiften som på den verksamheten vänder sig till. I sakens natur ligger, att konsulentinsatsen regelmässigt blir av större betydelse i de mindre kommunerna. För städerna, särskilt storstäderna, som ställt kvalificerade socialarbetare till vederbörande nämnders förfogande, föreligger icke samma behov av verksamheten, vilket icke utesluter, att konsulenten även där kan tillföra tillsynsmyndigheten — länsstyrelsen — kunskap av värde för myndighetens verksamhet som besvärsmyndighet. Vad som på detta avsnitt av den kommunala verksamheten skulle anses önskvärt är närmast en avveckling av den tidsödande »dubbelkontroll» från besökande tjänstemän och konsulenter — ofta utsända från olika myndigheter men med jämförliga uppgifter och insikter — som alltjämt på sina håll äger rum.

På ett annat viktigt område av den kommunala verksamheten — folkskoleväsendet — torde i sinom tid, då konturerna till den beslutade skolreformen tydligare framträda och i större omfattning hunnit förverkligas motsvarande beskärningsspörsmål komma att aktualiseras i den mån kommunala skolledare, överlärare och andra kommunalt tillsatta inspektörer, kunna tänkas avlasta arbete från folkskolinspektionen. Tills vidare torde emellertid försiktigheten bjuda, att man här ställer sig avvaktande.

Vad nu sagts beträffande ett par på måfå valda kommunala verksamhetsområden får emellertid icke undanskymma, att den tekniska service som flera av de s. k. länsstyrelseexperterna tillhandahålla, exempelvis på vatten- och avloppsområdet, för många kommuner ha sitt stora värde.

Av redan angivna skäl är det lättare att påvisa det nu gällande statsbidragssystemets olägenheter för kommunalförvaltningen. Statsbidragskontrollen med dess möjligheter att under förtäckt hot om vägran att utanordna bidrag respektive indragning av redan beviljade sådana påverka den kommunala beslutanderättens utövning innebär en mycket kännbar inskränkning i »kommunalfriheten». För den lokalt välorienterade kommunalmannen ter sig tyvärr ofta de syften, som denna kontroll vill tillgodose, mycket svår-förståeliga i det aktuella fallet. Rörande statsbidragsgivningen till kommunerna och de former denna framdeles bör taga föreligger emellertid redan ett radikalt kommittéförslag, som, om det lägges till grund för statsmakternas åtgärder, synes ge kommunerna en väsentligt ökad handlingsfrihet.

Såsom framhållits i motionerna, äro också andra delar av föreliggande frågekomplex föremål för överväganden inom för särskilda lagstiftningsuppgifter redan tillsatta kommittéer och utredningar. Även om man har anledning förmoda, att dessa utredningar skola ägna hithörande spörsmål vederbörlig uppmärksamhet, kan det enligt styrelsens uppfattning vara befogat med särskilda åtgärder för att åstadkomma en samordning av strävandena att öka den kommunala bestämmanderätten. Det är nu en gång så, att en kommitté, som till sin uppgift har att framlägga förslag på ett begränsat område av samhällsverksamheten, dels har en naturlig böjelse att av misstro till den kommunala självkontrollen överbetona betydelsen av statlig kontroll för att säkerställa önskad standard inom just detta område, dels regelmässigt saknar förmåga att i ett sammanhang överblicka, hur föreslagna kontrollåtgärder verka inom det övriga kontrollsystemets ram.

Av vad nu anförts framgår, att styrelsen i likhet med motionärerna anser behov föreligga av åtgärder för att lätta statskontrollen över kommunerna samt få en översyn av det statliga konsulentväsendet på kommunalförvaltningens område till stånd. Styrelsen anser också den i motionerna I: 335 och II: 432 framförda tanken på att representanter för de kommunala förbunden beredas plats i en för ändamålet tillsatt utredning förtjänt av allt beaktande.

Stockholm den 9 mars 1953.

Svenska stadsförbundets styrelse

ZETH HÖGLUND.

Fritz Kaijser.